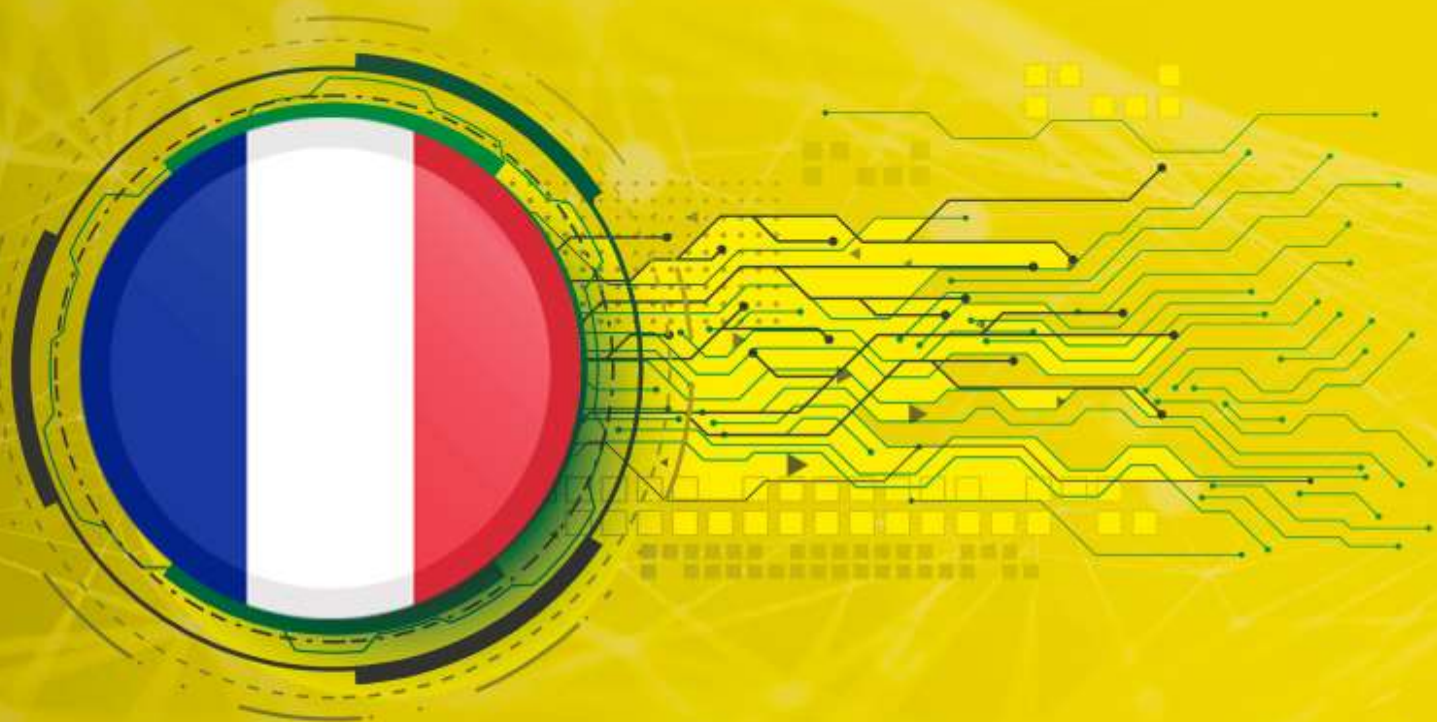

حکمرانی فضای مجازی در کشورهای جهان

فرانسه

حکمرانی فضای مجازی در کشور فرانسه

گزارش سریع (۷)

دی ماه ۱۳۹۸

تهیه شده در: پژوهشگاه مرکز ملی فضای مجازی - گروه مطالعات فرهنگی و اجتماعی

تهیه کننده: یاسر خوشنویس (دانشجوی دکترای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

ناظر علمی: امیررضا باقرپور شیرازی

نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان بیهقی، نش خیابان ۱۶ غربی، پلاک ۲۰، کدپستی ۱۵۱۵۶۷۴۳۱۱

<http://www.majazi.ir>

شماره تماس: ۸۶۱۲۱۰۶۱

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز ملی فضای مجازی است و استفاده از مطالب آن صرفاً با ذکر مأخذ

بلامانع است

گزارش سریع که با عنوان Rapid Report شناخته می‌شود، نوعی گزارش کوتاه است که صرفاً برای اطلاع کلی از موضوع یا پدیده‌ای خاص در بازه زمانی محدود تهیه می‌شود. هدف عمده چنین گزارش‌هایی، ایجاد تصویری اجمالی برای آشنایی ابتدایی سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان در موضوعات مورد علاقه آنان است.

چکیده

هنگامی که از حکمرانی فضای مجازی سخن می‌گوییم، دست کم سه مفهوم را می‌توانیم مورد نظر قرار دهیم:

- (۱) حکمرانی از طریق فضای مجازی: حکومت‌ها برخی از وظایف حاکمیتی خود را از طریق فضای مجازی انجام می‌دهند. برای مثال، خدمات دولتی از طریق اینترنت ارائه می‌شود. مفهوم «دولت الکترونیک» در این حوزه جای می‌گیرد.
- (۲) حکمرانی در فضای مجازی: حکومت‌ها سعی می‌کنند حاکمیت سرزمینی خود را در فضای مجازی بازتعریف و اعمال کنند. برای مثال، آن‌ها دامنه‌های ملی تعریف می‌کنند، در پی امنیت سایبری شهروندان خود هستند، جرائم را به حوزه سایبری بسط می‌دهند یا آن‌ها را با توجه به فضای سایبری تعدیل می‌کنند.
- (۳) حکمرانی بر فضای مجازی: حکومت‌ها سعی می‌کنند سیاست‌هایی را برای شکل‌دادن به فعالیت‌ها در فضای مجازی تدوین و اجرا کنند، رویه‌های عمل قانونی و مشروع را در فضای مجازی تعیین کنند و روابط میان بازیگران و گروه‌های اجتماعی مختلف را تنظیم کنند.

سلسله گزارش‌های «حکمرانی فضای مجازی در کشورهای جهان» تلاش می‌کند تا «ساختار، مدل و سناریو حکمرانی فضای مجازی»، «اسناد سیاستی و قوانین فضای مجازی»، «مهمترین نهادها و شرکت‌های ملی فضای مجازی» و «مهمترین اقدامات حاکمیتی فضای مجازی» این کشورها را مورد بررسی قرار دهد. در این گزارش، به حکمرانی فضای مجازی در کشور فرانسه خواهیم پرداخت.

واژگان کلیدی

حکمرانی فضای مجازی، فرانسه، شورای ملی دیجیتال، اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پستی (ARCEP)

فهرست مطالب

- ۱..... مقدمه
- ۲..... ساختار حکمرانی فضای مجازی در کشور فرانسه
- ۲..... نهادهای اصلی مسئول در حوزه فضای مجازی فرانسه
- ۲..... اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پست
- ۳..... ساختار ARCEP
- ۴..... وظایف، راهبردها و بنیان‌های عملکردی ARCEP
- ۶..... شورای ملی دیجیتال
- ۸..... نهادها و اقدامات حاکمیتی فضای مجازی فرانسه
- ۱۰..... سناریوی حکمرانی فضای مجازی کشور فرانسه
- ۱۱..... منابع

مقدمه

اینترنت در فرانسه از سال ۱۹۹۴ در دسترس عموم قرار گرفته است، در ابتدا اینترنت فقط در محدود شرکت‌ها و دانشگاه‌ها در اختیار تعداد کمی از کاربران قرار گرفت. عموم مردم از سال ۱۹۹۴ به اینترنت دسترسی پیدا کردند و از اوایل دهه ۲۰۰۰ با ظهور ADSL دسترسی به طور گسترده فراهم شد. از ۳۱ دسامبر ۲۰۱۴، فرانسه دارای ۲۶ میلیون اتصال باند پهن اینترنت و پُرسرعت در شبکه‌های ثابت بود. در کلان‌شهرهای فرانسه، رقابت شدید بین ارائه‌دهندگان خدمات اینترنت منجر به معرفی ADSL با سرعت متوسط تا ۲۸ مگابیت در ثانیه (ATM)، VDSL2 تا ۱۰۰ مگابیت در ثانیه و FTTX تا ۱ گیگابایت در ثانیه شد. امروزه رشد تکنولوژی و تاثیر آن بر زندگی افراد امری واضح و انکارناشدنی است. فرانسه یکی از کشورهای است که مانند انگلیس قصد دارد به‌سوی دیجیتالی‌کردن بخش تجاری، پیش برود. فعالیت‌هایی که برای پیشرفت جمهوری دیجیتال توسط دولت فرانسه برنامه‌ریزی شده است، به‌قصد ارتقای ارزش‌ها، اقتصاد و حفاظت از شهروندان صورت می‌گیرد. فرانسه در تلاش است با اجرای راهبرد جدید خود به اهداف بالا دست پیدا کند. همکاری‌های بین‌المللی، پشتیبانی دولت و همه هم‌وطنان از جمله تأکيدات این راهبرد برای رسیدن به جامعه امن دیجیتال است. در اتحادیه اروپا، فرانسه شدیدترین نظارت‌های حکومتی بر فضای سایبری را دارد.

با توجه به اهمیت فضای مجازی در فرانسه و جایگاه این کشور در سطح جهان، بررسی تجارب و سناریوهای آن برای مواجهه با فضای مجازی می‌تواند مفید باشد. از این‌رو هدف از تدوین این گزارش، مطالعه اجمالی مدل حکمرانی فضای مجازی در کشور فرانسه و آشنایی با راهبردهای آتی این کشور در این حوزه است.

ساختار حکمرانی فضای مجازی در کشور فرانسه

در کشور فرانسه، اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پستی (ARCEP) مسئولیت تنظیم‌گری و مشارکت در تدوین سیاست‌ها و قوانین در حوزه فضای مجازی را به عهده دارد. همچنین، شورای ملی دیجیتال (CNNum) به‌عنوان یک نهاد مشورتی با دولت همکاری می‌کند.

شکل ۱: ساختار حکمرانی در کشور فرانسه

نهادهای اصلی مسئول در حوزه فضای مجازی فرانسه

اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پست

اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پست در سال ۱۹۹۷ تأسیس شد. نام این نهاد در ابتدا «اداره تنظیم مقررات مخابراتی» بود، اما در سال ۲۰۱۱ به نام کنونی تغییر یافت. مسئولیت این نهاد ایجاد فضای رقابتی در حوزه ارتباطات و پست است. حوزه فعالیت ARCEP در ابتدا به تنظیم روابط اپراتورهای موبایل محدود می‌شد، اما مسئولیت‌های آن همراه با گسترش فناوری‌های ارتباطی همچون فیبر نوری و شبکه‌های اینترنت موبایل گسترش یافته

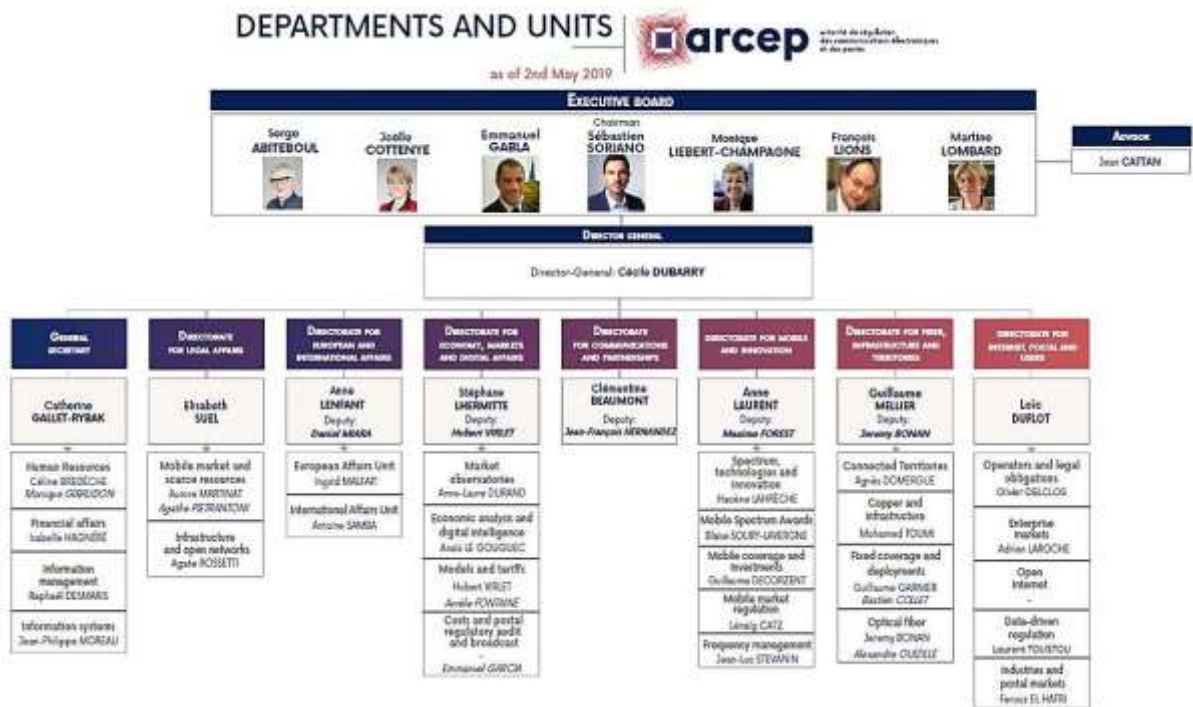
است. همچنین، تنظیم‌گری پُست در سال ۲۰۰۵، حمایت از بی طرفی شبکه‌ها در سال ۲۰۱۵، مشارکت در اجرای قانون ملی دیجیتال در سال ۲۰۱۶ و نیز قوانین توسعه منطقه‌ای (شامل پنج قانون از سال ۲۰۰۴ تا کنون) به این نهاد واگذار شده است.

ساختار ARCEP

طبق قوانین اتحادیه اروپا، نهادهای تنظیم‌گر در حوزه مخابرات و ارتباطات باید از دولت مستقل باشند. اگرچه اعضای شورای اجرایی ARCEP به ترتیبی که ذکر خواهد شد، توسط نهادهای حاکمیتی انتخاب می‌شوند، اما این شورا از نظر حقوقی یک نهاد اجرایی مستقل^۱ است و خود را متعهد می‌داند که تصمیماتش تحت تأثیر روابط سیاسی و دولتی قرار نگیرد. ARCEP دارای یک شورای اجرایی هفت نفره، دبیرخانه و هفت دپارتمان است (نگاه کنید به شکل ۳-۲). رئیس شورای اجرایی و دو عضو دیگر این شورا توسط رئیس‌جمهور منصوب می‌شوند. رئیس مجلس شورای ملی و رئیس مجلس سنا نیز هر یک دو عضو شورا را منصوب می‌کنند. اعضای شورا تنها برای یک دوره انتخاب می‌شوند و انتخاب آن‌ها در این مدت الغاء‌ناپذیر است. دوره فعالیت شورا شش سال تعیین شده است.

¹ Independent Administrative Authority (IAA)

شکل ۱: ساختار ARCEP

وظایف، راهبردها و بنیان‌های عملکردی ARCEP

با گسترش یافتن تدریجی مسئولیت‌های ARCEP، این نهاد در سال ۲۰۱۵ مطالعه‌ای راهبردی را درباره موقعیت نهادی و وظایف خود انجام داد که مطالعه «ARCEP 360» نام گرفت. نتیجه این مطالعه انتشار مانیفست، برنامه راهبردی و نقشه راه این نهاد در سال ۲۰۱۶ بود. طبق مانیفست مذکور، دلیل وجودی ARCEP چنین صورت‌بندی شده است: «ARCEP داور متخصص و بی طرف، معمار و حافظ شبکه‌های ارتباطاتی در فرانسه است.»

وظایف این نهاد در حوزه ارتباطات الکترونیک به ترتیب زیر هستند:

۱. تدوین مقررات مربوط به عملکرد اپراتورهای موبایل و اینترنت؛
۲. تخصیص فرکانس و اعداد به درخواست‌دهندگان و همچنین، تدوین برنامه ملی عددگذاری؛
۳. نظارت بر شیوه‌های تأمین مالی و تأمین تجهیزات برای خدمات عمومی؛

۴. به اشتراک گذاردن تخصص خود از طریق مشورت دادن به دولت، مجلس و دیگر نهادهای تنظیم‌گر؛
۵. تدوین دستورالعمل‌ها و توصیه‌نامه‌ها در حوزه ارتباطات الکترونیک برای روشن ساختن نحوه انجام وظایف توسط ذی‌ربطان؛
۶. مشارکت در گفتگویی مداوم با بازیگران مختلف صنعت با هدف شکل‌گیری دانشی عمیق از بازاری که تنظیم‌گری آن به عهده ARCEP است؛

برای انجام این وظایف، ARCEP چهار بنیان عملکردی را به ترتیب زیر در نظر گرفته است:

۱. سرمایه‌گذاری در زمینه زیرساخت‌ها
 ۲. ایجاد شهرها و مناطق هوشمند
 ۳. ایجاد و حفظ اینترنت باز
 ۴. اتخاذ رویکردی حامی نوآوری
- همچنین، یازده اولویت راهبردی به ترتیب زیر تعیین شده است:
۱. شرکت‌های کوچک و متوسط متصل به یکدیگر: کمک به توسعه یک شبکه فیبر نوری که تمامی شرکت‌های کوچک و متوسط و بازارهای آن‌ها را به یکدیگر متصل کند.
 ۲. توسعه شبکه فیبر نوری: تشویق سرمایه‌گذاری در حوزه توسعه شبکه فیبر نوری خصوصاً از طریق قیمت‌گذاری
 ۳. بی‌طرفی شبکه: انجام پیمایش و جمع‌آوری منظم اطلاعات تفصیلی از اپراتورها با هدف حصول اطمینان از بی‌طرفی شبکه
 ۴. تدوین نقشه‌های پوشش‌دهی: گردآوری و انتظار داده‌های پوشش‌دهی تلفن همراه با هدف درست یافتن به بازنمایی بهتری از تجربه کاربران در نقاط مختلف کشور
 ۵. پلتفرم شکایت مصرف‌کنندگان: ایجاد پلتفرمی برای مصرف‌کنندگان و کسب‌وکارها تا بتوانند مشکلات و شکایات خود را ثبت کنند.
 ۶. توسعه اینترنت اشیاء: فراهم کردن دسترسی به منابع محدود شامل اعداد، نشانی‌های IP، کدهای شبکه، طیف فرکانسی و مانند آن‌ها به نحوی که ظهور شبکه‌های اینترنت اشیاء و شهرها و مناطق هوشمند ممکن گردد.

۷. آزمایش‌گری: فراهم کردن تهمیداتی برای حمایت از آزمون‌ها و آزمایش‌ها در حوزه تنظیم‌گری
۸. توسعه دسترسی موبایل به شبکه: حمایت از توسعه زیرساخت‌های دسترسی موبایل با هدف افزایش دامنه پوشش‌دهی و افزایش سرعت (برای نمونه، در مناطق روستایی، مترو و مانند آن‌ها)
۹. هوشمندی جمعی: ایجاد پلتفرمی برای گفتگوی مدام میان ARCEP، ادارات محلی و اپراتورها
۱۰. ابزارهای باز: تحلیل دسترسی کاربران به شبکه‌ها و مشارکت آن‌ها در تولید محتوا و استفاده از اپلیکشین‌ها به نحوی که این دسترسی و مشارکت مستقل از نوع تجهیزاتی باشد که کاربران به کار می‌گیرند.
۱۱. جمع‌سپاری: شکل‌دهی به مشارکت ذی‌ربطان مختلف و ایجاد ابزارهای جمع‌سپاری برای تقویت داده‌های در دسترس درباره کیفیت و پوشش‌دهی شبکه

ARCEP سه شیوه جدید را برای تنظیم‌گری و مداخله در حوزه فعالیت خود

برگزیده است:

۱. تنظیم‌گری مبتنی بر داده‌ها
۲. تنظیم‌گری مشارکتی
۳. فعالیت به‌عنوان متخصصی بی طرف در موضوعات دیجیتال و پُستی

این نهاد، گزارش اقدامات خود را در زمینه دست یافتن به اولویت‌های تعیین‌شده و بنیان‌های عملکردی و شیوه‌های تنظیم‌گری به صورت سالانه منتشر می‌کند.

شورای ملی دیجیتال

شورای ملی دیجیتال (CNNum) یک نهاد مشورتی است که در سال ۲۰۱۱ تأسیس شده است. شورا دارای ۳۰ عضو با ترکیب زیر است: ۱۰ نماینده از اقتصاد دیجیتال، ۱۰ نماینده از بخش تحقیقات و دانشگاه و ۱۰ نفر از کسانی که در توسعه اقتصاد دیجیتال در جامعه نقش داشته‌اند. اعضای شورا را نخست وزیر به پیشنهاد وزیر مسئول در حوزه دیجیتال برای دوره‌های دو ساله منصوب می‌کند. فعالیت در این شورا داوطلبانه است.

شورای ملی دیجیتال مسئول مطالعه موضوعاتی همچون گذار دیجیتال در جامعه، اقتصاد، سازمان‌ها، حوزه عمومی و سطح کشور است. مأموریت‌های شورا عبارتند از:

۱. آگاه‌سازی و مشاوره دادن به دولت در زمینه تدوین، اجرا و ارزیابی سیاست‌ها و اقدامات

عمومی

۲. مشارکت در تدوین موضع فرانسه در سطح اتحادیه اروپا و سطح بین‌المللی

۳. تدوین دیدگاه‌ها و توصیه‌ها و انتشار آن‌ها در حوزه عمومی

شورا برای انجام این مأموریت‌ها، جلسات منظمی را در سطح اروپایی، ملی و منطقه‌ای با مقام‌های مسئول، نمایندگان منتخب، فعالان اقتصادی و دانشگاهی و جامعه مدنی برگزار می‌کند. شورا طرف مشورت نخست وزیر، وزیر مسئول در حوزه دیجیتال و در صورت لزوم، سایر وزرا قرار می‌گیرد. موضوع این مشورت معمولاً پیش‌نویس سیاست‌ها و لوایح دولتی است. همچنین، چنانچه اعضای شورا با توجه به روند تغییرات و همچنین، مباحثات عمومی شکل گرفته واجد اهمیت بدانند، مطالعات و گفتگو درباره آن را مستقلاً پیش می‌برند و نتایج را منتشر می‌سازند.

شورا مطالعات و اقدامات خود را در چهار حوزه انجام می‌دهد:

- اقتصاد
- قوانین و آزادی
- جامعه دیجیتال
- کنشگری جمعی

برخی از گزارش‌های شورا در سال‌های اخیر به ترتیب زیر هستند:

- گزارش در خصوص پلتفرم نظرسنجی عمومی (۲۰۱۶)
- گزارش در خصوص تحول دیجیتال در شرکت‌های کوچک و متوسط (۲۰۱۶)
- گزارش در خصوص تحول دیجیتال در آموزش عالی (۲۰۱۶) ارائه‌شده به وزیر آموزش عالی
- گزارش در خصوص تأثیرات فناوری‌های دیجیتال بر کار و اشتغال (۲۰۱۶) ارائه‌شده به وزیر کار و آموزش حرفه‌ای

- گزارش مشورتی درباره لایحه قانون دیجیتال (۲۰۱۵)
- گزارش در خصوص همگرایی تحول دیجیتال و تحولات اکولوژیک (۲۰۱۶)
- تدوین برنامه اقدام مشترک فرانسه و آلمان با مشارکت وزارت امور اقتصادی و انرژی آلمان و وزارت امور مالی و اقتصادی فرانسه (۲۰۱۵)
- گزارش در خصوص بهداشت در جامعه دیجیتال به وزیر بهداشت و امور اجتماعی (۲۰۱۵)
- توصیه‌های شورای ملی دیجیتال در زمینه گذار دیجیتال برای سیاست‌گذاری در سطح ملی و اتحادیه اروپا (۲۰۱۵)
- توصیه‌های شورای ملی دیجیتال در زمینه نظام مدارس در جهان دیجیتال (۲۰۱۴)
- توصیه‌های شورای ملی دیجیتال در زمینه بی‌طرفی پلتفرم‌ها (۲۰۱۴)

نهادها و اقدامات حاکمیتی فضای مجازی فرانسه

به‌طور کلی نهادها و اقدامات حاکمیتی فضای مجازی را در کشور فرانسه می‌توان به صورت

زیر دسته بندی کرد:

جدول ۰: مهم‌ترین نهادها و شرکت‌های ملی حوزه فضای مجازی در فرانسه

نمونه شرکت‌های ملی	نمونه نهادهای ملی	
Evite Eugen Systems Technicolor	شورای ملی دیجیتال	حاکمیت فرهنگی
AlertEnterprise, Allot Communications	آژانس امنیت شبکه و اطلاعات	حاکمیت امنیتی
Nexway France Télécom Ingenico Atos	اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پُست	حاکمیت فنی و اقتصادی
-	اداره تنظیم مقررات ارتباطات الکترونیک و پُست	حاکمیت مدیریتی و حقوقی

جدول ۴: نمونه اقدامات در حوزه قانون گذاری

نمونه اقدامات حاکمیتی	
فیلترینگ وبسایت‌های پورنو گرافی کودکان	حاکمیت فرهنگی
-	حاکمیت امنیتی
توسعه اینترنت پهن باند در مناطق دوردست، تنظیم نقشه‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	حاکمیت فنی و اقتصادی
پلتفرم شکایت کاربران؛ مطالعه جامع 'ARCEP 360'	حاکمیت مدیریتی و حقوقی

جدول ۵: نمونه اقدامات در حوزه سیاست‌گذاری

نمونه اقدامات حاکمیت ملی	
بی‌طرفی شبکه؛ هوشمندی جمعی؛ جمع‌سپاری	حاکمیت فرهنگی
محدودیت سایت‌های ناقض حق تألیف، محدودیت پورنو گرافی برای کودکان، رصد و محدودیت سایت‌های منتسب به جهادگرایان	حاکمیت امنیتی
اتصال پهن باند شرکت‌های کوچک و متوسط به یکدیگر؛ توسعه شبکه فیبر نوری؛ تدوین نقشه‌های پوشش‌دهی؛ توسعه اینترنت اشیاء؛ ابزارهای باز	حاکمیت فنی و اقتصادی
پلتفرم شکایت مصرف‌کنندگان	حاکمیت مدیریتی و حقوقی

سناریوی حکمرانی فضای مجازی کشور فرانسه

سناریوهای حکمرانی فضای مجازی فرانسه شامل موارد زیر می‌باشد:

- حضور نمایندگان دانشگاه و فعالان بخش خصوصی در شورای ملی دیجیتال (حکمرانی چند ذی‌ربطی)
- تأکید بر استقلال، بی‌طرفی و تنظیم‌گری داده محور در ARCEP
- تلاش برای همکاری با کشورهای عضو اتحادیه اروپا
- ایجاد پلتفرم شکایت مصرف‌کنندگان برای شنیده شدن صدای کاربران
- توجه نهاد تنظیم‌گر به توسعه زیرساخت‌ها خصوصاً در مناطق دورافتاده
- توجه به بی‌طرفی شبکه
- حاکمیت به نیابت از مردم، تأکید بر تنظیم‌گری مشارکتی
- حوزه‌های فیلترینگ و تعقیب قضایی: سایت‌های ناقض حق تألیف، محدودیت پورنوگرافی برای کودکان، سایت‌های منتسب به جهادگرایان
- حضور فعال در IGF

منابع

- [1] <https://main.trai.gov.in/about-us/organization-structures>
- [2] <https://www.arcep.fr/larcep/nos-causes.html>

حکمرانی فضای مجازی در کشورهای جهان: **فرانسه**

حوزه فضای مجازی به اندازه انقلاب اسلامی اهمیت دارد. این فضا مثل یک رودخانه پر از آب و خروشان است که می آید و دائماً هم پر آب آن افزوده و خروشان تر می شود. اگر ما بر این رودخانه تدبیر کنیم و برنامه داشته باشیم، زه کشی کنیم و هدایت کنیم، این رودخانه را تا به سد بریزد، می شود فرصت. اگر رهاش کنیم و برنامه ای برای آن نداشته باشیم می شود یک تهدید.

محمد
۱۳۹۱/۷/۲

